

803-804 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM SECUNDUM. DE BONO RELIGIOSI STATUS ET VARIARUM ANIMANTIUM TROPOLOGIA.

ARGUMENTUM.

Hac epistola, cum in ipso statim exordio depravatos hominum mores, et calamitosum suorum temporum statum deplorasset, illorum felicitatem extollit qui, tempestates saeculi fugientes, ad tutissimum religionis portum confugerent. Quo in genere Casinenses monachos praecipue admiratur: montem ipsum Casinum arcae Noeticae non dubitans comparare, quae diluvii tempore omnis generis animantium refugium fuisset. Hinc, occasione arrepta, ad animantium naturas proprietatesque describendas digreditur, quas (quemadmodum facit apud Graecos Epiphanius) ad hominis mores et utilitatem mire traducit atque accommodat.

Domno DESIDERIO archangelo monachorum, sanctoque conventui, PETRUS peccator monachus servitatem.

Qui saeculum reliquistis, quas ereptori vestro Deo gratias debeatis, is perite considerat, qui mundi furentis flagitia non ignorat. Pudor enim, et honestas periit; et dum ecclesiastici vigoris sensim disciplina collabitur, inundans vitiorum ac pravitatum omnium in dies pestis augetur. Ut illum propheticum nostro potissimum tempore videatur impleri: «Non est, inquit, veritas, non est misericordia, et non est scientia Dei in terra. Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furtum, et adulterium inundaverunt (Osee

IV).» Et quia haec non modo principalis censura non reprimit, sed fieri cum favorabilis assensus exultatione permittit; et ex eo risus excutitur, cui non modo gemitus, sed et furor et impatentia debebatur; recte per eundem prophetam postmodum dicitur: «In malitia sua laetificaverunt regem, et in mendaciis suis principes: omnes adulterantes, quasi clibanus succensi sunt a coquente (**Osee VII**).» Et quoniam ardor avaritiae, sive luxuriae, prius tanquam laquearia domus atque tigilla principes corripit, deinde per subjectos sese velut per planiora diffundit; paulo post addidit: «Omnes calefacti sunt quasi clibanus, et devoraverunt iudices suos; omnes reges eorum ceciderunt, non est in eis qui clamet ad me (**Ibid.**).»

Et quia bonos principes malus populus non meretur, atque ideo totus mundus velut unum corpus continuata criminum contaminatione perfunditur, divina vox per prophetam exprobrat, dicens: «Ubi est rex tuus, Israel, maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis; et iudices tui, de quibus dixisti: Da mihi regem et principes (**Osee XIII**).» Ubi et praesto subjungitur: «Dabo tibi regem in furore meo, et auferam in indignatione mea (**Ibid.**).» Unde fit ut dum mundi principes non jura, sed lucra conservant, subjectos quoque proclives in malum nulla legalium sanctionum censura refrenet. Hoc mundus nostro tempore patitur, quod per Isaiam dicitur: «Omne caput languidum et omne cor moerens; a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas (**Isa. I**).»

[DE BONO RELIGIOSI ET VARIARUM ANIMANTIUM TROPOLOGIA.]

CAPUT PRIMUM. *Quod religiosi quasi oves sunt de lupi faucibus ereptae.*

Quamobrem summopere curandum vobis est, dilectissimi, ut immensas Deo gratias jugiter referatis, qui videlicet hoc tempore de mundo estis electi, quo constat in eo quempiam difficile posse salvari. Implestis enim quod per Zachariam, Domino vociferante, praecipitur: «O, o, fugite de terra Aquilonis (**Zach. II**).» Et rursum: «O Sion, fuge, quae habitas apud filiam Babylonis (**Ibid.**).» Quibus nimirum Veritas dicit: «Ego vos elegi de mundo; et quia de mundo non estis, propterea odit vos mundus (**Joan. XV**).» Nam velut si ferox bestia pecus invalidum mordicus apprehendat, pastor autem, vel unum membrum de faucibus furiose deglutientis educat; ita vos Christus de ore cruenti praedonis **805** eripuit, dum, pereunte mundo, in obsequium vos sui famulatus allegit. Hinc est quod per Amos prophetam dicitur: «Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculae, sic cruentur filii Israel, qui habitant in Samaria (**Amos III**).» Sic itaque per exuberantioris gratiae munus non ambigitur vobis fuisse collatum, quod per eundem prophetam alibi dicitur: «Plui super civitatem unam, et super civitatem alteram non plui. Pars una compluta est, et pars super quam non plui, aruit (**Amos IV**).» Corda quippe terrena atque carnalia velut aestu squalentia diuturnae siccitatis arescunt, quae fluenta supernae gratiae compunctionis imbribus non infundunt. De qua videlicet terra divina vox ait: «Mandabo nubibus ne pluant super eam imbres (**Isa. V**).» At contra de mente illa,

quae Dominum veraciter sitit, quae fontem sapientiae indeficienti desiderio concupiscit, per Isaiam dicitur: «Effundam enim aquas super sitientem, et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum, et benedictionem meam super stirpem tuam, et germinabunt in te herbas, quasi salices juxta praeterfluentes aquas (**Isai. XLIV**).»

CAPUT II. *Quod monasteria vivaria sunt animarum.*

Cum ergo vos omnipotens Deus mundo subtraxit ac sub monastica sibi disciplina servire constituit, quid aliud fecisse cernitur, quam velut olim in cataclysmo, de multis pereuntibus vos paucos elegit, ac in bituminatae arcae latibulum (**Gen. VII**), ut viveretis, induxit? Clastrum quippe monasterii vivarium est animarum. Ibi quippe vivunt pisces, qui juxta legis edicta pennulas habent; atque ut in corpus Christi transferantur, Israelitarum mensis delicias praebent. Pisces quippe qui squamarum pennulas habent, dare saltus etiam super aquas solent. Quid ergo pennatis piscibus nisi electae animae figurantur, quae profecto solae in coelestis Ecclesiae corpus transeunt; quia modo virtutum pennulis fultae, saltus dare per coeleste desiderium sitiunt, ut superna per contemplationem appetant, quamvis in semetipsas iterum ex mortali carne relabantur? Clastrum itaque monasterii utrum gurgustium, sive vivarium piscium solummodo, sicut dictum est; an etiam captabulum coelestium pecorum vel certe aviarium volucrum per spiritalem intelligentiam rectius

possumus appellare? Hanc denique triplicem animalium speciem ponit Psalmista cum dicit: «Pecora campi, volucres coeli, et pisces maris (**Psal. VIII**).» Hanc et Osee propheta commemorat cum ait: «In bestias agri, et in volucres coeli, sed et in pisces maris congregabuntur (**Osee IV**).» Quo igitur horum trium vocabulo coenobium rectius exprimitur? Sed ut liquido cernitur, universa haec tria vocabula claustro monasterii procul dubio congruunt, dum in eo unanimes et indivisae charitatis igne conflata spiritualium animalium diversitas continetur. Ibi quippe spirituales, sicut dictum est, vivunt pisces, sacrarum Scripturarum fluentis jugiter innatantes. Nisi enim esset spiritale gurgustium, ubi non terreni, sed **806** coelestes pisces spiritualiter viverent, nequaquam Dominus ad B. Job de typica Behemoth pelle dixisset: «Nunquid implebis sagenam pelle ejus, et gurgustium piscium capite illius?» (**Job XLVIII**.) Ibi pecora agri illius, scilicet de quo per Jacob dicitur: «Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus (**Gen. XXVII**).» De pecoribus autem, ipsis electis scilicet in sanctae charitatis unanimitate viventibus, Isaias ait: «Habitabit lupo cum agno, et pardus cum haedo accubabit; vitulus et leo et ovis simul morabuntur (**Isai. XI**).» Nam per sanctae charitatis viscera, lupo cum agno habitat; quia ii qui in saeculo raptores fuerunt, cum mansuetis ac mitibus in pace conquiescunt. Et pardus cum haedo accubat, quia is qui peccatorum suorum maculis varius fuit, cum eo qui se despicit ac peccatorem fatetur humiliari consentit. Vitulus autem, et leo, et ovis pariter commorantur; quia et is qui per contritum cor ad quotidianum se Deo sacrificium praeparat; et alius qui tanquam leo ex crudelitate saeviebat; et alter, qui velut ovis innocentiae suae simplicitate perdurat, in caulis sanctae

Ecclesiae convenerunt. Ibi quoque coeli sunt volucres; ii nimirum qui virtutum plumis sese in ardua sublevant, ac terrena quaelibet, et sub se transire de suae mentis arce prospectant. Dumque per terrena repere sub carnali concupiscentiae jugo despiciunt, libertatem aeris petunt, seseque ad coelestia, librata mentis contemplatione, suspendunt. De quibus nimirum volucris Dominus in Evangelio loquitur, cum granum sinapis in arborem crevisse testatur: «Cum autem creverit, inquit, majus est omnibus olivis, et fit arbor, ita ut volucres coeli veniant, et habitent in ramis ejus (**Matth. XIII**).» Nec mirum se et pecoribus agri, et volucris coeli ac piscibus maris, homo per figuram spiritalis intelligentiae comparetur, cum et ipse homo, propter quem scilicet caetera creata sunt, omnis creatura dicatur: «Euntes, inquit, in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae (**Marc. XVI**):» Nam et naturales actus pecorum per spiritualem intelligentiam reperiuntur in moribus hominum; sicut et in hominibus aliquid invenitur, quod ad officia pertineat angelorum. Rerum quippe conditor omnipotens Deus, sicut terrena quaeque ad usum hominum condidit; sic etiam per ipsas naturarum vires, et necessarios motus, quos brutis animalibus indidit, hominem salubriter informare curavit. Ut in ipsis pecoribus homo possit addiscere quid imitari debeat, quid cavere, quid ab eis mutuari salubriter valeat, quid rite contemnat: quatenus dum a rebus quoque ratione carentibus homo rationalis instruitur, ad auctorem suum per viam sapientiae caute semper et inoffenso tramite gradiatur. Sed ut liquidius valeat elucere quod loquimur, non gravemur aliquas hic animalium naturas apponere; et qualiter humanis congruant moribus, strictim, ac prout epistolaris brevitatis patitur, breviter intimare. Nec tamen

ut experti simus huiusmodi nobis peritiam arrogamus; sed id duntaxat quod ab his qui rimandis rerum insudavere naturis, nobis est traditum, indiscusse et irretractabiliter judicamus nostris opusculis inserendum.

807 CAPUT III. *De natura leonis.*

Leo itaque, cum sit fortissimus bestiarum, ac, Scriptura teste, nullius pavescat occursum (**Prov. XXXI**), videtur etiam naturalis habere quodammodo subtilitatis ingenium. Nam cum a venatoribus quaeritur, eorum protinus odore concepto, ut persequentium se deludat indaginem, versutae struit fraudulentiae novitatem. Caudam quippe per terram trahens, vestigia sua, dum graditur, operit; sicque venantium laqueos, ne capiatur, evadit. Venatores plane hominum iniqui sunt spiritus, qui nimirum venatorum more carnes quaerunt, dum quoslibet homines, ut carnaliter vivant, immaniter persequuntur. Sed quisquis ad illum leonem pertinet, de quo per Jacob dicitur: «Catulus leonis Juda, venatoris odorem concipit, quia versuti hostis insidias deprehendit (**Gen. XLIX**).» Cujus videlicet odorem argute conceperat, qui dicebat: «Non ignoramus astutias ejus (**II Cor. II**).» Illis econtrario ignorantibus, de quibus Joannes dicit: «Qui non cognoverunt altitudinem Satanae (**Apoc. II**). «Hic etiam vestigia sua cauda, quae postrema pars est corporis, operit; quia vitae veteris pravitatem tegmine novae conversationis abscondit, sicut dicitur: «Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata (**Psal. XXXI**).» Et alibi: «Remisisti iniquitatem plebi tuae; operuisti omnia

peccata eorum (**Psal. LXXXIV**).» Sic igitur impressa vestigia cauda leonis operit, cum veterem vitam posterioris rectitudinis tegumentum obducit (**Prov. XXVIII**). Ad hoc etiam pertinet, quod idem leo cibum fastidit hesternum, et escae propriae reliquias aversatur. Et tu, o homo, eo quo satiatus fueras, prorsus abhorre peccatum, ne tanquam canis reverti videaris ad vomitum (**II Petr. II**). Adde quia leo apertis oculis dormit; sic et tu, sic quiesce sopitus a mundo, ut pervigiles semper oculos habere perseveres in Domino. Sic dicitur: «Ego dormio, et cor meum vigilat (**Cant. V**).» Leaena mortuum parit catulum. Qui profecto per triduum mortuus perseverat, donec tertia die pater ejus adveniens, in faciem ejus insufflat, sicque viventem celeriter excitat. Contemplativa quoque te vita ab hoc mundo mortuum pariat, cui Pater omnipotens spiritum suae vivificationis immittat. Et hoc modo, qui catulum leonis de tribu Juda die tertia suscitaverat; te quoque inter fidei, spei et charitatis triduum, non mundo, sed sibi viventem reddat, ut libera cum Apostolo valeas voce cantare: «Vivo autem, jam non ego, vivit vero in me Christus (**Galat. II**).»

CAPUT IV. *De authalopo.*

Authalopum [antaplon vel aptalon] quoque acerrimum nimis et violentum est animal, adeo ut nec illi venator accedere, nec persecutor quisquam audeat propinquare. Habet autem longa cornua in serrae similitudinem figurata, quibus nimirum praegrandia valeat arbusta secare, terraeque deponere. Cum

vero sitierit, veniens ad Euphratem **808** bibit: prope quem videlicet fluvium frutex quidam nascitur, qui *Gericine* vocabulo nuncupatur, habens virgulta subtilia atque profixa. Veniens itaque authalopus ad Gericinam, dum ludere lasciviens tentat, cornua sua virgultis crebrescentibus obligat. Cum vero diutius pugnans, sese nullatenus valet educere, magnis incipit vocibus exclamare. His excitatus clamoribus venator accurrit, eumque dum propriis nexibus arctatur, occidit. Tu, serve Dei, qui duobus es Testamentis admonitus, quasi totidem cornibus invicte munitus, quibus nimirum et temetipsum inviolabili valeas tuitione protegere, et adversantes spiritus robustissime ventilare; postquam Deum, fontem scilicet vivum, laudabiliter sitire coepisti, postquam magni Euphratis, id est coelestis eloquii fluentia bibisti, noli jam causarum saecularium vacare negotiis; noli te, velut petulcum animal, voluptatum carnalium irretire virgultis; ne dum te haec suis nexibus obligant, repente nequissimus adversarius impetat ac lethale vulnus tanquam improbus venator infligat. Excitat enim venatorem vox clamoris, cum te accendit flamma libidinis. Nulla quippe vox criminum sonorius elevatur in coelum, de qua ad Abraham dicitur: «Clamor Sodomorum et Gomorrhaeorum multiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est nimis; descendam et videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint (**Gen. XVIII**).» Sed ut vires amittant incentiva libidinum, declinanda est procul dubio societas feminarum.

CAPUT V. *Quod feminarum aspectus est fugiendus.*

In quodam nempe monte Orientis, lapides sunt igniferi, qui masculus et femina nuncupantur, et dicuntur *Pyroboli*. Qui nimirum cum a se invicem procul sunt, non accenduntur; si vero femina appropinquaverit masculo, protinus ex eis ignis egreditur; ita ut omnia quae circa montem sunt flammis vaporantibus exurantur. Ab ipsis ergo lapidibus edocemur, ut si consumi libidinis incendio nolumus, muliebris aspectus speciem declinemus, ne de conspecta forma flamma prosiliat, quae in nobis non montis, sed mentis fruteta pervadat.

Ad exstinguendum itaque libidinis incentivum operae pretium est ut etiam castoris imitemur exemplum. Cujus scilicet testiculi medicinalibus curis sunt permaxime necessarii. Castor itaque cum se videt a venatore propter genitalia persequi, haec mordicus abscindit, et ante venatoris faciem projicit. Sic illico venator abscedit, dum id propter quod eum persequabatur extorsit. Si vero contigerit ut alter eum rursus venator inveniatur, eumque acrius et instantius persequens, evadendi aditum jamjam penitus desperare compellat, in arcto situs, in os se venatoris erigit, sibi deesse virilia, propter quae perurgetur, ostendit. Sic sic ab insectantis venabulo liberatur, dum ostendit sibi deesse quod quaeritur. Tu quoque si vis casses intimi venatoris eludere, solerter a te stude titillantes illecebrosae libidinis fomites amputare. **809** Praecide a pectore tuo omne luxuriandi propositum, et sic quasi radicem luxuriae verenda repellis, dum libidinis actum cum ipsa penitus voluntate deponis. Et dum malignus spiritus tanquam improbus venator telis adversum te luxuriae dimicat, tu in

vires te protinus erige, ac deesse tibi luxuriandi materiam testones ostende, dicens illi: Cur me persequeris? cur me propter rem quae in me jam non est irretire conaris? En ego verenda non habeo, dum, amputato luxuriae seminario, castitatis propositum inviolabiliter servo. Dicit enim mihi per Isaiam Dominus meus: «Non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum, quia haec dicit Dominus eunuchis qui custodierint Sabbata mea, et elegerint quae volui et tenuerint foedus meum: dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus (**Isai. LVI**).» Ego siquidem ex ipsis sum, de quibus per semetipsum in Evangelio dicit: «Sunt eunuchi qui se castraverunt propter regnum coelorum (**Matth. XIX**).» Hoc itaque modo sollicite cavendum est, ne versutus hostis tentationum suarum aculeis corda nostra transfigat, et castitatis, sive cujuslibet boni operis fructum, astutae fraudis arte decerpat.

CAPUT VI. *De herinaceo.*

Hujus autem figuram etiam herinaceus repraesentat, qui nimirum dum toto corpore spinis sit obsitus, vindemiarum tempore ingreditur vineam, et quam meliorem viderit occupat uvam. Quam mox tam violenter exagitat, ut omnia ejus in humum grana prosternat; indeque descendens, tandiu super eadem grana provolvitur, donec spinarum ejus aculeis omnia transfigantur. Sic undique onustus remeat, atque haec filiis suis alimenta comportat. Custodienda est ergo boni operis vinea, ne super eam antiquus hostis ascendat, et spiritualium virtutum turgentia ac per hoc matura grana dejiciat; deinde

tentationum suarum aculeis insuat, eaque bestiis terrae, hoc est, adversariis potestatibus cibum tendat. Sicque labefactatus atque frustratus a laboribus suis homo, id quod in Canticis legitur gemebundus exclamet: «Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodivi (**Cant. II**).» Sicut enim ab hericio botrus exuitur acinis; sic a diabolo incautus quilibet homo nudatur operibus bonis. Mille formis enim et callidus nequitiae spiritus novae semper artis praestigias struit, ut possit non modo nudare, sed et funditus devorare quos decipit.

CAPUT VII. *De vulpecula.*

Cujus utique vulpecula quoque praebet imaginem, quae dum se mortuam fingit, mortem volucris veraciter ingerit. Nam dum esurit, et anxie requirenti quod comedat non occurrit, quaerit ubi sit rubra terra; et dum reperit, toto corpore in ea provolvitur, ut **810** quasi caro nuda et cruenta videatur: mox sese in terram quasi mortuam projicit, flatum intra se reprimat, ut non respiret. Dumque hoc modo cruenta videatur et turgida, ab incautis volucris non indubatur extincta. Descendunt itaque ut eam comedant; sed illa repente prosiliens arripit, easque veraciter devorat, quas ad se devorandam fallaciter invitabat. Hujus itaque deceptor antiquus specimen exprimit, qui carnalia lucra quaerentibus se quasi mortuum fingit, illisque opera sua, tanquam membra sua quibus vescantur, exponit: «Manifesta enim sunt opera carnis, quae sunt, sicut dicit Apostolus, fornicatio, immunditia, luxuria, avaritia, idolorum servitus, veneficia, inimicitiae, contentiones,

aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, invidiae, homicidia, ebrietates, comessiones (**Gal. V**).» Haec plane sunt iniqui spiritus viscera, haec reproborum et carnaliter viventium quotidiana sunt alimenta. Ad haec dum perditioni quique velut esurientes inhiant, eos malignus spiritus tanquam volucres vulpis dolosa deglutit, eosque in sui corporis viscera trajicit. De quibus nimirum per Prophetam dicitur: «Introibunt in inferiora terrae, tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt (**Psal. LXII**).» Hujus vulpis pars erat Herodes, qui capitis sui nomine censebatur, cum Dominus aiebat: «Ite, dicite vulpi illi (**Luc. XIII**).» Haec vulpis in Scriba illo, velut in scrobis suae fovea latitabat, qui ex ore Veritatis audiebat: «Vulpes foveas habent (**Matth. VIII; Luc. IX**).» Hujus vulpis fetus et illi sunt, scilicet haeretici, de quibus in Canticis dicitur: «Capite nobis vulpes parvulas, quae demoliuntur vineas (**Cant. II**).»

CAPUT VIII. *De polypo.*

Et quid mirum si regna diaboli in dolosa videantur callere vulpecula, cum et in piscibus non inferior artificiosae fraudis reperiatur astutia? ut dum cunctis animantibus homo praeponitur, per haec etiam, quibus praeest, cavere pericula moneatur. Polypus quippe petram in vadosis littoribus invenit, cui se miro modo constrictus affigit, ejusque colorem ac speciem induit. Obductus itaque terga in similitudinem saxi, plurimos piscium sine ulla suspitione fraudis allapsos intercipit; et dum scopulum simpliciter opinantur, casibus eos furtivae artis occludit. Talibus igitur argumentis sponte

veniens rapina decipitur; et dum non metuit fraudem, ignorat ultimi naufragii vitare voraginem. Sed quid petra, nisi Christus? quid polypus, nisi homo dolosus et perversus, atque ob id haereticus? Hic affigitur petrae, et saxei mentitur schema coloris; quia, sicut magister ejus, se transfigurat in angelum lucis (**Cor. XI**). Adhaeret petrae, quia etsi non per operationem, saltem per professionem sanctae copulatur Ecclesiae, et velut incautos pisces arripiens devorat, dum hebetes quosque ac simplices perfidiae suae erroribus implicat. Unde et Apostolus ait: «Sustinetis enim si quis vos devorat, si quis vos decipit (**Ibid.**).» Verumtamen in hujusmodi versutiis et fraudibus animalium aliquando salutaris allegoriae deprehenditur sacramentum.

811 CAPUT IX. *De hydro et crocodilo.*

Hydrus enim animal est habitans in gurgitibus fluminum, crocodilis feraliter inimicum. Hic itaque cum viderit crocodilum aperto ore in crepidine fluminis dormientem, provolvitur in limo luti, ut faucibus illius lubrico corpore facilius possit illabi. Tunc in os crocodili dormientis perneciter insilit, quem ille desubitatus repente deglutit. Hydrus vero viscera ejus cuncta dilaniat, donec, eo jam prorsus extincto, de cadavere illius vivus et victor erumpat. Quid hic crocodilus, nisi figuram tenet mortis et tartari? quid hydrus, nisi victoriam innuit Salvatoris? Limo igitur hydrus obvolvitur, dum Redemptor noster humanae carnis luto vestitur. Hic ventrem ingreditur crocodili, quia Dominus claustra penetravit inferni. Hic demolitur intima viscerum; et

Dominus mortis evertit imperium. Ille corroso ac penetrato cadavere post victoriam redit, quia Salvator noster postquam infernum moriendo momordit, cum triumphali de sepulcro gloria resurrexit. Unde morti per prophetam [Apostolum] victor insultat: «Ubi est, inquit, o mors, victoria tua? ubi est stimulus tuus?» (**1 Cor. XV.**) Et iterum: «O mors, cro mors tua; morsus tuus ero, inferne (**Osee XIII.**)»

CAPUT X. *De charadrio.*

Charadrium quoque figuram nostri Salvatoris exprimere non ambigimus, si mirabilem ejus naturam non sine admiratione pensamus. Est igitur hoc volatile totum album, nec ulla nigredinis macula reperitur in plumis. Quisquis autem est in aegritudine constitutus, per praesentiam hujus volucris valet absque dubietate colligere utrum se in proximo convalescere, an imminente mortis articulo necesse sit interire. Nam si infirmitas est ad mortem, mox ut agrotum viderit, protinus oculos suos avertit, eumque ultra non respicit. Et sic indicium datur, quoniam ex incommoditate concepta languidus moritur. Alioquin si languidus ille victurus est, praesto charadrius obtutum suum in ejus ora defigit, ac intra se omnem illius aegritudinem concipit; deinde contra solis ardorem impiger evolat, aegroti valetudinem soli se objiciendo comburit, ac per aerem volitando dispergit. Mirabile visu! extemplo se languidus erigit, et defaecatus omni passionum gravedine convalescit. Quod Redemptori nostro volucris hujus figura conveniat, luce clarius ratio manifestat. Instar quippe charadrii candidus est

Christus, quia nulla criminis apparuit macula denigratus. «Quippe qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus (**I Petr. II; Isai. LIII**).» De quo et sponsa dicit in Canticis: «Dilectus meus candidus et rubicundus (**Cant. V**).» Virginitate videlicet et innocentia candidus martyrii sanguine rubicundus. Qui nimirum ad infirmum Israel populum pius visitator advenit, **812** sed faciem suam ab eo (quoniam perfidiae et incredulitatis morbo moriebatur) avertit: ad gentilem vero populum, aequae scilicet languidum cum respexit, pietatis in eum oculos clementer infixit, in semetipsum ejus aegritudinem transtulit, eumque saluti pristinae reformavit. «Vere enim, sicut per Isaiam dicitur, languores nostros ipse tulit, et peccata nostra ipse portavit. Et nos putavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo et humiliatum; ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostrae super eum, et livore ejus sanati sumus (**Isai. XIII**).» Aegritudinem vero per aerem volitando dispersit, quia potestates aereas suis viribus debellavit. Ad ardorem solis ascendit, ac vim languoris exussit, quoniam ad Patrem rediens, qui est sol justitiae, mortemque deglutiens, ascendit in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus (**Psal. LXVII; Ephes. IV**).

CAPUT XI. *De phoenice.*

Sed et phoenix, volatile scilicet, quod in Indiae vel Arabiae partibus habitat, eundem Redemptorem nostrum morte simul

ac resurrectione designat. Ipse enim dicit: «Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam (**Joan. X**).» Haec igitur avis mox ut quingentos vitae suae annos impleverit, ligna Libani montis ingreditur, et per alas utrasque diversis aromatum odoribus oneratur. Hoc itaque sacerdos civitatis Heliopoleos quibusdam significationum indiciis deprehendit, et mox coacervatis sarmentis atque ramusculis congeriem struit; super quam videlicet struem phoenix aromatibus onusta descendit, seseque supposito sarmentorum igne comburit. Alia vero die sacerdos accedit, ligna quae composuerat exusta reperit: quorum cineres curiose perscrutans, invenit vermiculum valde pertenuem, sed eximii odoris suavitate fragrantem: secundo die rediens, reperit eum aviculam per plumas et alarum remigia figurantem: tertio demum die sacerdos adveniens, videt perfectam et integri status astare phoenicem. Phoenix itaque alas refertas aromatum suavitate deposuit; quia Redemptor noster de coelo cum gemino ad nos utriusque testamenti odore descendit, dicens: «Non veni legem solvere, sed implere (**Matth. V**). Omnis, inquit, Scriba doctus in regno coelorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera (**Matth. XIII**).» Qui nimirum prius reperitur esse vermiculus; ille profecto qui dicit: «Ego autem sum vermis, et non homo (**Psal. XXI**).» Ille, inquam, quem vermis ille signabat, qui matutinus exsurgens hederam super caput Jonae positam dente percussit, et arescere compulit (**Jonae ult.**). Praecedente quippe velut matutino sole, Evangelicae gratiae Dominus, synagogam, ut revera sterilem hederam districtae sententiae suae dente praecidit, ac marcescentem prorsus et aridam reddidit. Deinde phoenix plumefacta et in aerem alarum remigiis armata sustollitur;

quia victor mortis Dominus ad Patris usque **813** confessum conjubilantibus undique supernis virtutibus elevatur. De quo per Psalmistam dicitur: «Qui ascendit super cherubim, et volavit: volavit super pennas ventorum (**Psal. XVII**).» Enim vero et nobis pro modulo nostro pennae sunt insitae, virtutes scilicet spirituales, quibus si viriliter utimur, ad coelestia sublevamur; sin autem ex desidia torpore deponimus, necesse est ut in subripiendum vitiorum profunda mergamur.

CAPUT XII. *De sarra sive serra.*

Hujus rei typum tenet sarra [serra], marina scilicet bellua quae, cum prolixas habeat pennas, mox ut viderit navem velificantem, alarum et ipsa praecincta remigiis, contendit velificare post navem. Sed vix per quadraginta stadia in hujus certaminis labore persistens deficit, et sic defessa, alas inter discrimina marina deponit. Fluctu itaque vorante compellitur ut ad locum unde remigare coeperat, iterum relabatur. Navis plane, quae velificat, sanctam Ecclesiam, vel unamquamque fidelem animam signat. Quae nimirum ligno crucis evecta, spumantes fluctivagi mundi procellas evitat, virtutumque remigio ad portum perpetuae quietis anhelat. Sed hanc sarra dum persequitur, deficit; quia mollis et dissoluta quaelibet anima fervide quidem incipit, sed in labore lassescens ad perfectionis littus, quod subire decreverat, non pertingit. Sunt enim aliqui, qui dum alios ire per honestae vitae tramitem cernunt, pio desiderio provocati post eos iter arripiunt. Sed dum vel nimii laboris, vel inundantibus cujuslibet adversitatis fluctibus obruuntur, protinus a labore deficiunt; et sic ad

similitudinem sarrae, unde velificare coeperant, relabuntur. De quibus utique scriptum est: «Vae his qui perdiderunt sustentiam (**Eccli. II**).» Et vir sapiens: «Est amicus socius mensae, et non permanet in die necessitatis (**Eccli. VI**).» Sed talibus rectores Ecclesiarum impigra debent exhortatione succurrere, ac inter ipsa saevientis procellae discrimina fluctuantes valido praedicationum brachio roborare, ut eos naufragari pelago sorbente prohibeant, dum ad perseverantiae robur inconcussa constantiae radice confirmant.

CAPUT XIII. *De echino.*

Quod echinus etiam, brevis videlicet pisciculus, innuit, qui naves ingentes plenis currentes velis immobiliter sistit. Mirum certe quomodo piscis perexiguus corpore, tam enormem carabi molem valeat inconcusse compescere, ut tanquam fixa radicibus videatur haerere. Echinus ergo figit in fluctibus navem; rector Ecclesiae non confirmet animas tentationum inundationibus fluctuantes? Sicut illi, qui dudum vestigiis in pelago titubantibus, coeperat mergi, sed ereptoris meruit dextera sustentari, dictum est: «Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (**Luc. XXII**).» Ergo praesules **814** animarum solerter invigilent, ne quos de casibus saeculi semel eripiunt, rursus eos raptor invadat, rursus ad vomitum redire compellat.

CAPUT XIV. *De tigride, et quid mystice per eam intelligendum.*

Cujus utique rei per quamdam similitudinem tigris indicio est, quae, sicut astruitur, ubi vacuum raptae sobolis cubile reperit, pernix illico vestigiis raptoris insistit. At ille quanquam equi fugacis agilitate praecurrat, agilioris tamen ferae quodam quasi volatu se praeverti posse non dubitat: cumque nullum sibi patere suffugium conspicit, hujusmodi technam captiosa fraude molitur, ubi feram sibi contiguam deprehendit, globosam de vitro sphaeram ante illius oculos projicit; at illa respiciens velut e speculo proprii corporis imagine luditur, et sobolem suspicatur. Retentat igitur cursum, dum amplecti desiderat foetum: sed ecce dum inani se frustratam specie comperit, totis ad comprehendendum equitem viribus fundit: sed dum stimulis ire velocior imminet fugienti, ille sphaeram sequentis obtutibus alteram objicit: nec tamen sedulitatem matris memoria fraudis excludit. Nam tigris quasi lactatura prolem cassam versat imaginem. Hoc itaque modo et tigris orbatur, et ultio de venatore non sumitur. Ut autem hoc ad usus ecclesiasticos non incongrue transferatur, quid venator, nisi praedicator? Unde per prophetam dicitur: «Mittam eis multos venatores, et venabuntur eos de omni monte et de omni colle (**Jer. XVI**).» Et quid hic tigris, nisi diabolus debet intelligi? Tigridi itaque catulum rapimus, cum de mundo, qui est cubile diaboli, conversum quemlibet hominem ad sanctitatis habitum provocamus. Cum ergo spiritalem post nos tigridem currere per tentationum suarum argumenta sentimus, vitream illi sphaeram objicimus, dum fragiles sibi

homines, ubi suam imaginem videant, demonstramus. Suos autem sibi demonstrare, est ab ejus pestifera visione nostros abscondere. In suis autem hostis antiquus suam cernit imaginem, in quibus utique reperit propriae nequitiae pravitatem. De his nempe vitreis hominibus, ejusque imaginem refundentibus, in Apocalypsi dicitur: «Si quis adoraverit bestiam et imaginem ejus, et acceperit characterem in fronte sua et in manu sua (**Apoc. XIV**),» et reliqua. Studeamus igitur a tigride catulos custodire, quos tulimus; ut a ferinis cruentae bestiae uberibus rapti, lacte quotidie coeletis eloquii non desinamus recreari, ne, quod absit, illud nobis valeat objici, quod Phariseis dictum est: «Vae vobis, qui circuitis mare, et aridam, ut faciatis unum proselytum; et cum factus fuerit, facitis eum filium gehennae duplo quam vos (**Matth. XXIII**);» sed id potius, quod de se Veritas Patri dicit: «Quia quos dedisti mihi, non perdi ex eis quemquam (**Joan. XVIII**).» De quo et Joannes dicit: «Qui cum dilexisset suos, in finem dilexit eos (**Joan. XIII**).»

815 CAPUT XV. *De pelicano, et quid figuret.*

Quanto denique suos amore dilexerit, per naturae suae vim etiam pelicanus ostendit. Hic enim ales, sicut tradunt ii qui rimandis animalium insudavere naturis, natos suos incomparabiliter diligit, sed dignam ei vicem ingrata soboles non rependit. Ejus quippe filii mox ut incipiunt crescere, utrumque parentem adoriuntur unanimiter impugnare, qui reperiunt eos, quia disciplinae modum tenere nesciunt, quodammodo eruditionis ferulam in gladios vertunt, dum

nimiis verberibus filios interficiunt; tertia vero die super mortuos mater incumbit, latus suum rostro percutiens aperit, unde super extinctos maternus cruor instillat, qui protinus eos ad vitam incolumes suscitatur. Quae nimirum res non tam figura, quam evangelica videtur historia. Per Isaiam namque Conditor hominum manifeste conqueritur: «Filiis, inquit, genui, et exaltavi, ipsi vero spreverunt me (**Isai. I.**)» Qui etiam percussus est ab eisdem reprobis filiis, sicut pelicanus a pullis suis, sicut per aliam scripturam dicit: «Insurrexerunt in me viri iniqui absque misericordia, quaesierunt me interficere, et non pepercerunt in faciem meam spuerunt, et lanceis suis vulneraverunt me.»

Pelicanus autem suos pullos repercutiens perimit; quia Deus perversum populum gravi captivitatum atque bellorum clade percussit. Sicut ei per prophetam dicitur: «Percussisti eos, nec doluerunt; attrivisti eos, et noluerunt accipere disciplinam (**Jer. V.**)» Sed ingratis filiis bonum pro malo redditur, cum ad vitam materno sanguine revocantur. Sapientia quippe Dei, mater scilicet omnium viventium, in cruce pendens latus aperuit, sicque peremptos ad vitam sacrosancti sanguinis sui profluvio revocavit. Sed sicut avis hujus, quam dicimus, fetus duritiam exprimunt ingratae sobolis; sic e diverso upupa figuram exhibet pietatis. Ut sicut in uno reperit mens discreta quod spernat, sic in altero Christiana pietas quid imitetur addiscat.

CAPUT XVI. *De upupa, aquila et fulica.*

Hae siquidem volucres cum senili gravantur aetate, ut jam nec volare valeant nec videre, filii parentibus suis pio compatiens affectu, vetustas sibi pennas evellunt, et eorum oculos alis propriis confovent, ac totum corpus undique velut obliniendo ac palpando demulcent; donec toto corpore renovati, plumis undique reflorentibus, adolescant. Sic per piaae prolis obsequium tanquam primo pubescentes flore, et visum recipiunt et volatum.

Sed quid miramur upupam misericordiae viscera parentibus exhibentem, cum videamus et fulicam in alieni quoque generis fetum maternam extendere pietatem? Sicut enim a naturarum scrutatoribus perhibetur, aquila, quae **816** regina dicitur avium, pullos suos coruscantibus solis radiis objicit, atque in aeris vastitate libratos, pio teneros ungue suspendit. Quisquis autem illorum intrepidam oculorum aciem inoffenso tuendi vigore conservat, hunc mater ad propagandum regii decus generis idoneum judicat. Si quis autem lumina sua solis radio perstrictus inflexerit, velut degener, et indignus tam excellenti nobilitate projicitur; et tanquam exhaeredatus ac spurcius inter filios non habetur. Et qui per infirmitatem luminis ab ingenuitate destituitur, generis haereditatem quodammodo inter ingenuos filios non sortitur. Sed aquilinum hunc pullum a genuinae prosapiae sublimitate dejectum plebeia quaedam avis, fulica videlicet, quae Graece dicitur φήνη, velut adoptivum suscipit, et tanquam naturale inter proprios fetus clementer enutrit. Et hoc modo quem aquila crudeliter paternae fecit haereditatis exsortem, ista sibi quasi maternae pietatis intuitu suis adoptavit filiis cohaeredem.

CAPUT XVII. *De vulturibus et mustella.*

Ut igitur arma virtutum in spiritali certamine constituti etiam a volucribus mutuemur, sicut humanam, imo Christianam obstupescimus in fulica pietatem, sic etiam altius admiremur fecundam in vulturibus virginitatem. Perhibentur enim vultures caeterarum avium more concubitu nullatenus indulgere, sed absque ulla prorsus masculini sexus admistione concipere; ut, si ad castitatis habendae munditiam humana nos exempla non provocant, saltem de virginitate vulturum prodiens pudor impellat; nec tantum eos, qui ex hac fuerint stupenda singularitate progeniti, brevis vitae finis angustat, cum usque ad centum annos longaeva se eorum vita producat.

Apes etiam sicut sunt immunes a coitu, ita etiam nullatenus corrumpuntur in partu; et sicut in conceptu sexus sexui non miscetur, sic in edendis fetibus nequaquam virginalis integritas violatur. Non enim vulva, sed, ut ita loquar, bucca sobolem procreant, et illibatae prorsus et integrae ab omni corruptelae contagio perseverant. Nam ore filios e foliis legunt, et sic successurae posteritatis examen emittunt.

Sed cur nos virginitatis fecundae miraculum in volatilibus tantum praedicemus, cum in vilibus quoque reptilibus conceptum, simul et partum non levius admiremur? Mustella quippe, sicut physici perhibent, per os quidem concipit, sed per aurem parit. Cui profecto, si dignum ducimus immundis ac minusculis rebus humana conferre, congrue forsitan quosdam fratres minus quidem jejunantes, sed humiliter

obedientes, possumus coaptare. Per oris quippe conceptum intelligimus cibum, sicut Veritas dicit: «Omne, quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur (**Matth. XV**).» Per auris vero partum signatur obedientia, sicut scriptum est: «Populus, quem non cognovi, servivit mihi, obauditu auris obedivit mihi (**Psal. XVII**).» Sunt namque nonnulli fratres, qui vel prae valetudine corporis, vel mentis fragilitate jejunaere vix **817** possunt, sed ad executionem obedientiae, quaecunque illis injunguntur, ferventer se accingunt; et quo validius robur per alimenta percipiunt, eo gravioris obedientiae labores ferunt. Per os ergo cibum tanquam semen delectabiliter edendo concipiunt, cujus cibi fructum cum labore per obedientiam tanquam per aurem parturientes emittunt. Semen ergo quod per os intrat, per aurem egreditur; quia, ut ita fatear, conceptus escae fructum parit obedientiae; et quem cibus edendo velut concipiendo delectat, labor obedientiae quasi parturiendo fatigat.

Aspis autem econtra, quoniam incantationibus aures obturat, obstinatae mentis inobedientiam signat. Nam cum eam ad os speluncae marsus, ut egrediatur, incantat, illa protinus unam aurem terrae strictius imprimit, alteri caudam velut impenetrabile sufflamen opponit. Sicque dum vox venefici aurium ejus interiora non penetrat, illa in cavea sua immobilis perseverat. Hujus porro serpentis multorum pravitas hominum imitatur exemplum, qui, dum hic terrena diligunt, illic in posterioris vitae longaevitate non confidunt, quasi terram et caudam auribus suis, ne vox praedicationis ingrediatur, opponunt.

CAPUT XVIII. *De ascida et alcyone.*

Sed sicut aspis eos exprimit qui cor in terrenis ac temporalibus figunt, sic ascida [asida] figurat eos, qui spem suam in coelestibus ponunt. Est enim animal pennatum quidem, sed volare non valens; est etiam naturaliter obliviosum ac memoriae viribus vacuum; et ideo nunquam parit, nisi cum in astra prospiciens vergilias jam surgere in superiora cognoverit. Aestivo itaque tempore, juxta Junium scilicet mensem, parit, et in solis fervore confidens ova sua sabulo vel arenis abscondit, ut, dum mater sui fetus obliviscitur et locum depositae sobolis intercipit prorsus oblivio, calor solis et clementia simul aeris ova confoveant, ac velut ad maternae sedulitatis accubitus fetus erumpat. Obstetricante igitur sole, nascuntur ascidae pulli, velut ipsa matre desuper accubante confoti. Haec itaque volucris, dum oblivionis propriae conscia de se paritura diffidit, ad coelum prius oculos erigit, ut fetibus suis aeris clementia suppleat, quod materna stoliditas negat. Nos etiam, ut ex nobis boni operis germen erumpat, non haesitemus favorem divini Spiritus de coelestibus flagitare, ut cordibus nostris, quae propria fatuitas hebetat, ipse vires edendae salutiferae prolis infundat.

Avis etiam, quae alcyon dicitur, in edendis fetibus mirabilis perhibetur. Et sicut illa, quam diximus, aestivum quaerit in edendo calorem; sic ista brumalem eligit non sine marinis littoribus hiemem. Brumali quippe tempore in arena marini littoris ova deponit, cum videlicet procellarum impetus ferventius in cumulos elevatur, ac littoribus validior fluctus illiditur. Sed, o supernae dispositionis stupendum valde miraculum! mox ut alcyon super littoreas arenas **818** ova

deposuerit, quantumlibet undosus, quantalibet sit tempestate concussus, placida pontus tranquillitate mitescit. Elationes fluctuum concidunt, et omnes furentium ventorum turbines conquiescunt; et donec avis haec ova sua confovet, mare tranquillum et quietum jacet. Septem porro diebus editis ovis incumbit; septem quoque, postquam nat sunt, pullos enutrit. Hoc enim brevissimi spatio temporis adolescunt, alarumque remigiis avolare pubescentes incipiunt. His itaque quatuordecim diebus tempus serenum, mare tranquillum, et nulla prorsus efflantium stridet ventorum procella. Cujus profecto typum sancta tenet Ecclesia, quae per septenarium numerum et fovet et nutrit; quia quos per septiformis gratiae Spiritus in baptismo ad fidem parit, per ejusdem Spiritus dona ad sanctae operationis incrementa perducit. Sed in exponendo volucris hujus partu postponimus moram terere, ne et ipsi videamur fastidium legentibus parturire. Hoc ergo ideo non exponendo transcurrimus, ut tantummodo legentibus sit miraculum, sed ut altius considerantibus fiat spiritalis intelligentiae sacramentum.

CAPUT XIX. *De columbis, ibide et hyena.*

Columbarum quoque non vulgare quoddam praebet natura miraculum. Est enim in Indiae finibus arbor, Graece peredixion [peridexion] vocatur, cujus utique fructus nimis est dulcis et valde suavis. In hujus igitur arboris gratia columbae non modice delectantur, cujus nimirum eas fructus reficit et umbra defendit. Teterimus enim draco ferali eas immanitate

persequitur, et cruenti gutturis barathro inhiante absorbere molitur. Sed sicut columbae draconem, ita nihilominus draco formidat eam, quam praediximus, arborem: sed praecipue timet umbram, ita ut si umbra fuerit a parte arboris dextra, ille licet procul fugiat ad sinistram; quod si umbra cernitur in sinistra, ille vertatur ad dextram. Donec ergo columbae sub arboris illius umbraculo fuerint commoratae, nullis eas crudelis bestia valet insidiis laedere; alioquin si procul eas invenerit, sine ullo contradictionis obstaculo repentinus invadit. Nos plane quibus simplicitas columbina praecipitur, necesse est ad sacrarum Scripturarum arborem fugere, si cruentam draconis intimi rabiem volumus evitare.

Sed quem draco signat, eundem et ibis nihilominus indicat. Est enim volatile luridum, et immundum, et obsceno fetentium sordium squalore pollutum. Nam morticinis semper cadaveribus vescitur, et prope littora sive maris, sive stagnorum, sive fluminum jugiter commoratur. Quaerit enim si quid putridum, sive corruptum ab aquis cadaver ejicitur, ut illo, quia se timet fluctibus credere, satietur; et quia, natare nesciens, nequaquam se gurgitibus audet immergere, quibuslibet immunditiis fluctu vomente projectis aviditatis suae rabiem contentus est satiare. Sed quem ales iste designat, qui famis rabie fluctuum extrema circumdat, **819** nisi illum de quo Petrus ait: «Quoniam adversarius noster diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, quaerens quem devoret?» (**I Petr. V.**) Quid aquis ejecta cadavera piscium, nisi putrida ac marcida significant corda carnaliter viventium reproborum? De quibus dicit Apostolus: quia «sunt homines reprobī, naufragi circa fidem (**II Tim. III**).» Mare quippe viventia corpora retinet, cadavera projicit; in fluentis quoque

Scripturarum hi permanere possunt, qui Deo vivunt; quisquis autem a fide vel rectis operibus moritur, corruptus ac fetidus a Christi corpore, quod est Ecclesia, necesse est evomatur, dicente Scriptura: «Quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo (**Apoc. III**).»

Enimvero, quia ab eo, quod ante conceperat, calore tepescit, quasi de viro, qui fuerat, sese in feminam vertit, et hic hyenae merito comparatur, quae nonnunquam de masculo in feminam, aliquando de femina in masculum commutatur, atque ideo immundum animal dicitur, et ob id humanis esibus prohibetur, de qua per Jeremiam dicitur: «Spelunca hyenae haereditas mea facta est mihi (**Jer. XII**).»

CAPUT XX. *De panthera.*

Huic panthera per diversitatem naturae videtur omnino contraria, quod animal calore quidem varium, sed specie pulchrum et simplicitatis gratia mansuetum, soli tantum draconi probatur esse contrarium. Haec itaque panthera cum diversis se venationibus refecerit, mox in suo spelaeo se recipiens dormit: post triduum vero refecta sopore consurgens magnum emittit cum clamore rugitum, cum quo simul rugitu tam mirae suavitatis atque flagrantiae odor egreditur, ut omnes pigmentorum vel aromatum species vincere videatur. Omnes autem bestiae saltuum, ad quas odor ille pertingit, ad eam protinus confluunt, ac tantae suavitatis spiramine delectantur; solus autem draco, cum vocem ejus

audierit, nimio terrore contrahitur, ac subterraneis illico specubus occultatur, ibique vim tanti odoris nullatenus ferens rigidus obstupescit, et effetus viribus ac prorsus inanis tanquam mortuus deficit. Caetera vero animalia, quoniam jucundae suavitatis odore pascuntur, redolentis pantherae, quocunque pergat, vestigia non relinquunt. Quantis expositionis flosculis haec posset exuberare materia, qui sacris vacat eloquiis non ignorat. Sed nos hinc quantocius expediri volumus, quoniam ad alia festinamus. Panthera plane *omnia capiens* interpretatur, quod illi congruere non ambigimus, qui dicit: «Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum (**Joan. XII**).» Varia est, et Christus omnium gentium est varietate vestitus. Et quoniam panthera pulchra est, ab ipso non dissonat, de quo scriptum est: «Speciosus forma prae filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis (**Psal. XLIV**).» Et sponsa in Canticis: «Ecce, inquit, tu pulcher es, dilecte mi, et decorus (**Cant. I**).» Quod vero mansuetum est animal, et de Christo per Isaiam dicitur: «Gaude, et laetare, filia Sion, praedica, **820** filia Hierusalem, quoniam rex tuus venit mansuetus et salvans (**Isa. LXII**).» Qui dum dicit: «Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis (**Joan. IV**);» tanquam quibusdam venationibus satiatus est primitiis electorum. Ipse, qui dormivit in morte per triduum, postmodum emisit rugitum apostolicae praedicationis, et per silvas omnium gentium fragrantiam spiritalis diffudit odoris. «In omnem enim terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terrae verba eorum (**Psal. XVIII**).» Qui etiam dicit: «Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam in Christo Jesu Domino nostro; et odorem notitiae suae manifestavit per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus Deo in iis qui salvi fiunt, et in iis qui pereunt; aliis

quidem odor mortis in mortem, aliis odor vitae ad vitam (**II Cor. II**).» Hic est igitur odor spiritualis gratiae, haec fragrantia salutis humanae quam panthera coelestis eructat, ut ad se feras silvarum, hoc est, gentium multitudinem trahat. Solus autem draco in subterraneae scrobis voraginem mergitur, quia veternosus hostis qui, juxta Joannem, dicitur diabolus et Satanas, de coelo projectus, atque in abyssu est supernae sententiae catena ligatus (**Apoc. XXI**).

CAPUT XXI. *De salamandra, dorcade et lynce.*

Salamandra quoque, licet exigua, mirabilem fertur habere naturam, adeo ut si casu aliquando in igne mergitur, omnis ignea vis tanquam inundantis aquae profluvio protinus exstinguatur. Et ut quid per hoc figuretur, eluceat, humilitas patientiae reprimit flammivomum hominem a fervore vindictae.

Dorcas etiam, quae Latine caprea dicitur, non inutile conversationi nostrae naturae propriae praebet exemplum. Haec habitans in cacuminibus montium vim habet non modo subtiliter videndi, sed et mirabiliter discernendi; ita ut in longinquis ac procul remotis regionibus homines videat, et venatores an viatores sint sagaciter deprehendat. Nos quoque, si terrena deserentes excelsa mentis arce subnitimur, ad discernendos spiritus, si ex Deo sint, per divinitus impensam discretionis gratiam sublevamur; utrum scilicet tanquam viatores nos ad patriam dirigant, an sicut venatores ad

substratos tentationum suarum laqueos et objectos insidiarum casses impellant.

Lynx quoque tam incomparabile visus acumen habet, ut non modo quodlibet corpus solidum, sed et lapideos parietes penetret. Quod nimirum hoc modo probatur, quia si lynx ex una parietis parte consistit, caro vero altrinsecus ponitur, tanquam nihil intersit, ad eam protinus inhiat atque, ut sibi praebeatur, anhelat. Si ergo mutum pecus tam vivax intuitus acumen habet, humanae mentis intima Deus omnipotens quanto profundius videt? «Vivus est enim sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti; pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis, et nulla creatura est **821** invisibilis in conspectu Dei: omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus (**Hebr. IV**).

CAPUT XXII. *De natura serpentum.*

Sed et in serpentibus quoque nonnulla naturalis astutiae reperiuntur indicia, quae non inutiliter ad nostrae conversationis trahuntur exempla. Serpens [.....] cum senuerit, et oculi ejus coeperint caligare, per circulum quadraginta dierum totidemque noctium nullo prorsus cibo reficitur, sed jugis inediae continentia maceratur. Sic nimirum quo magis macilenta corpus ejus ariditate constringitur, tanto pellis ejus squamosa laxatur; et dum caro a sua corpulentia deficit, pellis effeta follescit: deinde vel hiatum durae terrae vel scissuram lapidis quaerit, ac per illius angustias se suffulciens transit,

sicque pellem penitus cum senectute deponit; mox itaque fit novus, cui simul et virtus reparatur et visus. Nos etiam si aliquando a juvenili sancti desiderii fervore tepescimus, et dissolutae vitae senio caligamus, per arctae poenitentiae transeamus angustias, ut, dum veterem exterioris concupiscentiae deponimus pellem, ad pristinam redeamus interioris hominis novitatem. Est et alia natura serpentis, quia cum bibere concupiscit ante venenum evomit, hausta vero sufficienter aqua, ad locum ubi vomuerat redit, vomitumque resumit.

Presbyter quidam retulit quia sub oculis ejus serpens in lapide vomuit, deinde festinus ad fontem bibiturus irrepsit, sed dum ille peteret fontem, revolvit presbyter lapidem; reversus autem serpens, dum venenum, quod resumeret, non invenit, huc illucque perquirens, protinus exspiravit. Nos etiam, cum coelestis eloquii fluentia desideramus haurire, per conatum purae confessionis omnia vitiorum et lapsuum venena debemus evomere. Sed absit ut revertamur ad vomitum; quia non per terram cum serpentibus repere, sed ad ea quae sursum sunt (**Coloss. III**) praecipimur festinare. Illud est praeterea ingenuum ac valde nobilius in serpente, quod dicitur quia fugit hominem nudum, aggreditur mordere vestitum. Ac si fortis quisque bellator invadat armatum, vereatur inermem. Non vis ergo timere diabolum? terrenarum rerum te vestibus exue. Vestitus es? cingentem colubrum perhorresce. Vis ad serpentis exemplum novus fieri, et languentis animae senectutem in pubescentis adolescentiae refluere decorem? jejuna cum serpente per quadragenarii temporis circulum, hoc est, a carnalibus desideriis tempera per omnem hujus vitae decursum. Nam et idem serpens quanta sit

jejunii virtus ostendit, quia mox ut sputum jejuni hominis gustat, protinus interemptus expirat. Non ergo, serve Dei, te pigeat jejunare, ut moriatur ille qui te cibo turgidum nititur deglutiens absorbere. Serpens praeterea totum corpus ictibus verberantis exponit, solum caput abscondit. Tu quoque in persecutionibus constitutus Christum intra mentis arcana reconde; corpus vero tuum, si res exigit, persequentium manibus trade.

822 Esse quoque viperarum genus creditur, quod si hominem mordeat, totum corpus ejus in virus vertat. Propterea quoddam aliud esse viperinum genus asseritur tam acris veneni, ut si qua avis super illud volare contigerit, exhalantis virtute fetoris extemplo moriens corruat. Quae videlicet hac coeundi, vel pariendi consuetudine naturali potiuntur imperio, ut masculus in os feminae caput impingat, quod illa prae nimii amoris impatentia mordendo praecidat ac praesto deglutiat. Ex cujus capitis oculis duo catuli procreantur, qui partus tempore materna latera utrinque corrodunt, et sic altrinsecus simul occidentes et nascentes erumpunt. Qui nimirum ante sunt parricidae quam filii; et ideo nunquam praeter duos valet hujus generis excedens aliquid inveniri.

Est etiam, sicut fertur, aliud genus quod dicitur jaculum, quod volando repente hominem penetrat, et ita pertransit, tanquam nil sibi prorsus obsistat. Ad instruendam quippe humanam naturam pius Conditor diversas brutis animalibus vires, et astutiam contulit, ut ex belluinae quoque sagacitatis indagine non contemnenda in nostros actus valeamus exempla transferre.

CAPUT XXIII. *De onagro, elephante, unicorni, aquila et formica.*

Quis enim docuit onagrum, ut in aequinoctialis mensis Martii perpendiculo per duodenas horas diei, simul et noctis totidem rugitus emittat? et velut per naturalis horologii organum, horarum momenta distinguat? Per singulas enim horas sive diei sive noctis semel rugit, ac per hoc aequinoctialis librae adesse tempus ostendit.

Quis docuit elephantem perpetuam diligere castitatem? Qui tamen cum naturae coactus imperio vertens caput post se, quasi nolendo et nauseando, coierit, et concipiens semel femina ad concubitum non revertitur. Illa vero dum draconem, qui sibi feraliter insidiatur, tremefacta formidat, non alibi, sed in aqua parit, quae ad ubera ejus usque pertingat. Nam si extra aquam peperit, draco catulum ejus repente devoraturus invadit.

Quis hanc ingenuitatem unicorni contulit, ut dedignetur viribus vinci, humilitatis arte patiatur se facile superari? Nunquam scilicet a venatoribus capitur, nisi prius in virginis gremio reclinetur.

Quis hoc medicinae genus aquilae tradidit, quae cum senuerit, et gravari coeperint alae ejus, atque oculi caligare, tunc quaerit fontem aquae, contra quem posita volat usque ad circulum solis, illicque in puriori aetheris vastitate librata, ad vaporem

solis et alas incendit, et caliginem oculorum prorsus exurit, moxque descendens tribus in fontem vicibus mergitur, et sic alarum vigor et oculorum acies multo melius quam juvenus attulerat, renovantur?

Quis, quaeso, formicam ad hoc tritrandi genus instituit, ut segetum grana discernat, et **823** ignobilia respuens, elegantioris frugem generis eligat? Acervum quippe segetis diligenter explorat, et hordeum quidem tanquam jumentorum pabula quodam modo fastidiens, aspernatur; ubi vero triticeum reperit granum, libenter amplectitur. Haec etiam venturae serenitatis tempus quibusdam deprehendit indiciis, et cum cellaria sua acrio cernit humore madescere, propriis humeris repositas victui suo fruges exportat, et damna domestica praecavens, torrentibus eas radiis solis exsiccat; et tanquam non sufficiat, eadem ore proprio grana praecidit, ne videlicet per hiemalis inclementiam imbris iterum turgeant, et negata spe victus in herbas erumpant.

CAPUT XXIV. *De vipera, accipitre, serpente et ursa.*

Quis etiam viperam docuit ut, cum cupiditas coitus incitat, ad littus illico properans murenae maritimae copulam petat? Hac igitur sibilis suam testificante praesentiam, continuo murena progreditur, et venenatae bestiae alterius elementi miscetur.

Quis accipitribus hujusmodi legis jura praefixit, ut ubi nidificant, per amplum hinc inde circuitum nullis omnino

rapinis insistant, et cum ab eis ubique locorum nisi bello non vivitur, illic ubi victores hostium manubias conferunt, pax tranquilla servetur? At ubi fetus suos jam plumescens avolare posse deprehendunt, pedibus eos ac rostro nidis eliminant; et tanquam emancipatos legibus a sua procul cohabitatione propulsant; ut sic a tenero jam instituantur ad praedam, nec in segnitiam se, sperantes a parentibus alimenta, resolvant, sed ab ipso primi volatus exordio crebris rapinarum violentis assuescant.

Ubi praeterea ursa didicit, cum partus edat informes, natos suos lingente lingua per varia membrorum lineamenta distinguere, ac more figuli in naturalis effigiem generis, imaginemque formare? Imo quis medicinalis artis instrumenta perdocuit, quis ei vires herbarum et curationis fomenta dictavit? Nam si quando ictibus gravissimae caedis afficitur, vel etiam jaculis perfossa sauciatur, herbae, cui Graece φλόμος nomen est, ulnera subjicit, et sic solo tactu omnes ulcerum dolores excludit, et ad incolumitatem pristinam convalescit. Serpens quoque, quod nos superius fugerat, si caecitatem patitur, esu feniculi luci pristinae reformatur. Mox igitur, ubi oculos sibi sentit obduci, notum petit praesto remedium, nec spei suae frustratur effectum.

CAPUT XXV. *De testudine et variis animalium medicinis.*

Testudo visceribus pasta serpentis, cum venenum suis quoque sentit visceribus serpere, origanum sibi protinus ad remedium

non negligit adhibere. Vulpis etiam dolosa cum mortem sibi senserit imminere, ex sudante pinus **824** sibi resina medetur, talique remedio in longioris vitae spatia protelatur. Nam et ipsa animalia, quae sibimet adhibent a rebus exterioribus medicinam, in suis quoque visceribus medendi probantur habere materiam. De carnibus viperae, quae tyrus dicitur, non modo theriaca conficitur, sed et diversa medendi remedia providentur. Segmenta eboris in medelas varias assumuntur. Fel hyenae restituit oculis claritatem, cujus stercus similiter et canum vulnera curare noscitur. Omnis etiam aegra fera, si canis ebibit sanguinem, recuperat sanitatem. Nam et fīmus hominis ad quanta curationum medicamenta proficiat, Galenus enarrat.

Strutio, camelus, ranae, cameleontes, grues, ciconiae, fel aquilae, sanguis accipitris, stercus et carnes hirundinis, quibus morbis afferant medicinam, ille potest dicere cui propositum est de curationibus corporum disputare. Perhibent physici quia pellis colubri, quam deponit, si oleo fervente decoquitur, mire per eam dolor aurium mitigatur. Cimices nescientibus nullius videntur utilitatis, sed si sanguisuga faucibus haeserit, fumo illius excepto, statim evomitur; insuper, et difficultas urinae cimicis appositione laxatur. Praeterea porcorum, anserum, gallinarum fasianorumque pinguedines, quot in se medicamenta contineant, medici non ignorant. Pavonis fīmus podagrae noscitur mitigare fervorem. Aeger leo si simiam devoraverit, mox de valetudine convalescit. Leopardus, si agrestis capreae sanguinem hauriat, vim languoris evitat. Ursus aeger formicas vorat. Cervus languidus oleae ramusculos, ut sanetur, efflagitat. Cur autem haec omnia potens rerum Conditor naturis animalium indidit, nisi quia

diversa per haec homini vitae hujus emolumenta providit? Ut dum creaturae, quae subjectae sunt homini, sese invicem fulciunt, ad utilitatem ejus qui praelatus est omnibus omnia referantur. Et dum in operibus suis bonitatem miratur opificis, ipse non haereat conditis, sed aspectum desideret Conditoris. Omnes plane naturas animalium, quas supra perstrinximus, si quis elaboret solerter inspicere, utiliter poterit In humanae conversionis exempla transferre, ut qualiter homo vivat, ab ipsa quoque rationis ignara pecorum natura condiscat. Nam, ut Apostolus ait: «Non est Deo cura de bobus (**I Cor. IX**);» sed dum in brutis animalibus aliquid insigne conspicitur, homo protinus, ut quidquid illud est ad sui considerationem retorqueat, admonetur.

CAPUT XXVI. *De lupo et ove.*

Quid est enim quod lupo, si tuo fuerit praeventus aspectu, non valet effugere; si te ille praevenierit, vocem tibi probatur auferre? Et ut magis stupeas, si obmutueris, tuum solvis amictum, et illico recuperas verbum. Quod si lupo in te forte repentinus insurgit, arripe petram, et protinus fugit. Quae autem est petra, nisi Christus? (**I Cor. X**) quem profecto, si, sicut dignum est, arripis, lupum spiritalis nequitiae, qui te persequitur, effugabis; et ut **825** hinc incunctanter expediar, solve amictum tuum per confessionem, ut non mutus, sed eloquens serendae praedicationis habeas libertatem, Scriptura testante: «Dic tu iniquitates tuas, ut justificeris (**Isa. XLIII**).» Quis, quaeso, docuit ovem, ut hiemis inopiam timeat, atque ideo velut insatiabilis autumnali tempore herbas inexplibiliter

carpat? Avidius enim solito tunc pabulum rapit, herbamque non nesciens defuturam, sese, dum licet, uberius farcit, ut quasi futurae praeparetur inopiae et victus sui lucra reponat, antequam virens herba deficiat. Sed nec illud est sine causa quod elephas formidabilis tauris murem timeat. Leo, rex ferarum, pavescit exiguum scorpionem; qui, videlicet leo, et veneno serpentis et aculeo perimitur scorpionis. Et quis non miretur quod leo, qui comantes cervice tauros excutit, qui sublato pectore terribilia feris ora superbus attollit, perexigui scorpionis aculeum pertimescit? Quis etiam admiratione ducat indignum quod elephas, qui turrita castra tot loricatis plena militibus portat, unius arboris ictu depressus occumbat? Nam qui triginta duos armatos, vel plures, et cum turribus ad instar urbium desuper eminentibus sustinendo non cedit, ad casum unius arboris corrui. Cui videlicet arbori frequenter innixus vel constans figat, vel in soporem se quiescendo relaxat. Nonnulli quoque has instruunt propter ebur insidias ut arborem, quam elephas innitendo frequentat, ex altera parte usque ad medium fere concidant, et sic arbor ad tam enormis molem corporis corruat. Sed, dum quasdam animalium naturas ad aedificationem vestram, fratres mei, diligentius enumerando prosequimur, nequaquam obliviscendum est quia non librum, sed epistolam adorti sumus: quamobrem currentis articuli cohibenda libertas, frenanda voluntas est; quatenus sic aedificationi charitas serviat, ut tamen modum suum epistolaris compendi sobrietas non excedat. Monasterium itaque vestrum, dilectissimi, quidam paradisi est, in quo videlicet omnipotens Conditor, dum diversos hominum mores posuit, quasi tria animalium genera, terrenum, natatile ac volatile creavit. Haec est illa vetus mysticae significationis arca, in qua cunctorum animalium species includuntur. Hoc

est denique vas illud, quod quatuor manicis submitti de coelo vidit Petrus in terram, in quo erant omnia quadrupedia et serpentina terrae et volatilia coeli. Sed cum illic dicitur: «Surge, Petre, macta et manduca (**Act. X**);» credimus per misericordiam Christi quoniam haec animalia, quae vos estis, et ab hoc saeculo sunt divini verbi mucrone concisa et in Redemptoris sui corpus perfectae charitatis ardore conflata.

CAPUT XXVII. *De vaniloquii temeritate frenanda.*

Sed valde cavendum est, quia necdum in littorea statione quiescitis, sed in procellarum adhuc turbinibus laboratis, ne flabrum ab ore vestro vani spiritus effluat, qui hujus ignis flammam exstinguat. Flatus enim et aliquando flammam elicit et aliquando flammam exstinguit **826** atque, ut ita dixerim, quasi sufflat. Homo, cum sacrae doctrinae mysteria praedicat, sufflat, et cum otiosis fabulis vacat; sed, sicut per aedificationis verba ad amorem Dei cor audientis inflamat, sic agit ut a supernis desideriis per otiosa verba frigescat. Sed flatus iste, quem diximus, forte ridiculus deputabitur, nisi sacrae Scripturae testimoniis approbetur. Audi itaque de salubri flatu quid per Isaiam Dominus dicit: «Non in aeternum litigabo, neque usque ad finem irascar; quia spiritus a facie mea egredietur, et flatum ego faciam (**Isa. LVII**).» Audi sub aliis syllabis de malo spiritu quid Paulus dicat: «Profana et vaniloqua verba devita; multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum serpit ut cancer (**II Tim. II**).» Audi rursus per Isaiam bene sufflantem: «Ecce, inquit, ego

creavi fabrum sufflantem in igne prunas, et proferentem vas in opus suum (**Isa. LIV**);» ac praesto de mutilibus vasis, quae scilicet in contumeliam per otiosa verba formantur, adjungitur: «Et ego creavi interfectorem ad disperdendum; omne vas quod fictum est, contra te non dirigetur (**Ibid.**).» Quid autem sit istud vas quod ab interfectore dispergitur, apertissime declaratur cum praesto subjungitur: «Et omnem linguam resistantem tibi in iudicio iudicabis (**Ibid.**).» Quid est autem quod hic Isaias ait: «Omnem linguam resistantem tibi in iudicio iudicabis?» nisi hoc, quod in Evangelio Veritas dicit: «De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii (**Matth. XII**).» Fateor, fratres mei, nil fere in monasteriis agitur, unde mens mea terribilius super monachos imminere Dei iudicium suspicetur. Nam continuo meatus impulsu, quasi torrens per decliva devexa procedens, eorum lingua decurrit, et cum tintinnabulum sonat, sic illis est tanquam si repentino protinus ictu eorum caput illidat. Quod tamen de quibusdam, absit autem ut de omnibus dicam. Quia vero praecipit regula ut a Pascha usque ad Kalendas Octobris mane exeuntes a prima usque ad horam pene quartam laborent, quod necessarium fuerit, ab hora autem quarta usque ad horam sextam lectioni vacent, his omnibus horis laborandi ac legendi studium quidam postponentes abutuntur in fabulis, et quidquid laboribus et lectionibus debent totum vaniloquis sermonibus exhibent. Vir etenim sanctus, qui regulam condidit, nunquam mutaret horam nisi propter continuandi laboris instantiam (**S. BEN. Reg. c. 48**), nec quartam pro tertia poneret nisi necessario laboris exercitio provideret. Sed profecto et illi operarii sunt iniquitatis, qui linguarum manus exercent in sermonibus otiosis. Nunquid enim manum lingua non habet,

cum Scriptura perhibeat: «Quia mors et vita in manu linguae?» (**Prov. XVIII.**) Et quam inhonestum est ut, in hoc munere quo creaturis omnibus homo praeponitur, ipse largitor ab homine frequentius offendatur? Et cum naturis reliquis homo praesideat easque suae ditionis legibus subdat, quanti pudoris est, ut carunculam tenuem, quam inter fauces includit, edomare non possit? Unde et Jacobus dicit: «Omnis natura bestiarum et volucrum domabilis est; linguam autem nullus hominum domare potest (**Jac. II.**)» Nullius quippe frena doctoris coercere valent linguam se cohibere nolentis: alioquin si pulsatur et nititur, quod optat **827** procul dubio consequetur. Porro quod animalia cuncta humanae ditioni subdantur, loquens ad Noe vox divina testatur: «Terror, inquit, vester ac tremor sit super cuncta animantia terrae, et super omnes volucres coeli cum universis quae moventur super terram; omnes pisces maris manui vestrae traditi sunt (**Gen. IX.**)» Nam ut ab homine etiam serpentes edomari propensius admiremur: Plinius immanissimam serpentium aspidem a quodam patrefamilias in Aegypto testatur edomitam, et quotidie de caverna sua ad mensam illius egredi solitam, ut perciperet escam. Marcellinus etiam comes scribit mansuefactam tigridem Anastasio principi ab India destinatam. Hoc igitur exemplo congrue dicit apostolus: «Omnia siquidem ferarum genera in lingua reperiuntur (**Jac. III.**)» Ibi quippe est levitas volucrum, ibi feracitas bestiarum, ibi fraus virulenta serpentium. Volatiles enim sunt, qui proferunt in coelum os suum, et quorum os locutum est vanitatem (**Psal. CXLIII**), quasi volucrum levitatem; feroces autem bestiae sunt, qui exacuerunt ut gladium linguas suas (**Psal. LXIII**); serpentes postremo sunt, de quibus dictum est quia, «venenum aspidum sub labiis eorum (**Psal.**

XIII).» Ubi ergo supervacuis vacatur ineptiis, et quasi symbola congeruntur verbis otiosis, apud intrinsecus auscultantem non sermones hominum, sed quasi multigena decernitur vociferatio bestiarum. Ipse nimirum est, de quo in Canticis dicitur: «Dilectus meus respicit per fenestram, respicit per cancellos (**Cant. II.**)» Et ipse per prophetam: «Attendi, inquit, et auscultavi; nemo quod bonum est loquitur (**Jer. VIII.**)»

CAPUT XXVIII. *De cancro et ostreo.*

Sed ut noster sermo ab ea quam semel coepit materia non recedat, et loquentium vitia per non loquentium animalium prosequatur exempla; nunquam hostis fauces hydrus ingreditur, nisi cum crocodilus oscitans invenitur. Nam si clausum os teneat, insidiantis impetum non formidat. Authalopus cum exclamat, ad suum ignarus interitum gladios venatoris invitat, quod donec obticuit, persequentis industriam fugacis cursus opinionem delusit. Atque ut hoc inferam, quod cancer ostreo, facit plerumque diabolus monacho. Cancer enim, quoniam ostreis vescitur delectabiliter eorumque carnibus tanquam epulis saginatur, operae pretium est audire quas illis struat insidias. Nam, cum avide sit appetens cibi, est argute prospiciens et periculi, quoniam, cum sit difficilis, est et periculosa venatio. Difficilis quidem, quoniam esca carnis interior validioribus testis includitur; periculosa vero, quia si chelas cancer immiserit, relabente protinus testarum dyptico inevasibiliter coarctatur. Quid ergo faciat, ut valeat obtinere quod flagitat? Quo pacto

desiderii sui vota perficiet, nisi ad exquisitae se fraudis argumenta convertat? Igitur solerter explorat si quando ostreum in locis ab omni vento remotis se contra radios solis aperiat; tunc ergo calculum clandestinus incursator immittit, et conclusionem ostrei interjectu **828** sufflaminis impedit; sicque hiantia claustra reperiens tuto jam chelas ingerit et viscera ostrei interna decerpit. Quid igitur ostreum congruentius videatur significare quam monachum? Qui nimirum vivit, dum sub silentii censura concluditur; perit autem, cum ad loquendum immoderatus aperitur: ad instar scilicet ostrei qui, cum non hiat, integer animam servat; cum vero effrenate proloquitur, vitae visceribus vacuatur. Quid enim designat calculus, qui ostreae, ne recludatur, injicitur, nisi duritiam consuetudinis, qua quisque ne sese ad poenitentiam emolliat induratur? Nam quasi quidem lapis pravae consuetudinis obstat, ne is, qui fabularum vacat ineptiis, a sua se vanitate recludat. Quid autem est per figuram cancer, qui post se naturaliter graditur, nisi apostata spiritus, qui, postquam semel a Conditore recessit, in posteriora relabi nunquam desiit? Unde et diabolus interpretatur *deorsum fluens*, quod sicut de sanctis animalibus dicitur, quoniam erant pedes eorum recti (**Ezech. I**); ita diaboli ejusque sequacibus pedes in posteriora sunt semper obliqui.

CAPUT XXIX. *De simia, et quo pacto simia capi possit.*

Et quia se sermo de pedibus intulit, sicut venator simiam, sic plerumque versutus insidiator illaqueat animam. Et quidem non scriptum reperi, sed ex ore perhibentis audiui, quoniam qui simiam quaerit capere vivam prius sibimet punicei coloris calceos consuit, quibus et soleas de plumbo subnectit; cum vero simiam eminus aspicit, ea cernente, pedibus suis calceos rubris aequae corrigiis illigat, eamque hoc modo quid postmodum faciat, quasi doctor informat; deinde latenter solvens ibidem calceos deserit seseque prope locum callidus explorator abscondit. Simia vero post venatoris, ut opinatur, abscessum, humani actus aemula relictos calceos suis quoque pedibus injicit ac ligulis fortiter stringit; sed ecce venator de suo protinus latibulo prosilit, discipulamque suam propriis irretitam vinculis capit. Sic saepe malignus spiritus per vasculum suum quemlibet videlicet improbum ac protervum docet innocentes homines peccatorum vinculis irretiri, ut ad mala, quae coram intuentibus exhibet, eos ipse quasi dux et magister invitet, et dum pravum aemulus sequitur, suis ipse laqueis capiatur.

Sed et illud nunc subsequenter occurrit, quod mihi dominus Alexander papa necdum emenso, ut ita loquar, mense narravit. Ait enim quia nuper comes Gulielmus in Liguria partibus habitans marem habebat simiae, qui vulgo maimo dicitur, cum quo et uxor ejus, ut erat impudica prorsus ac petulans, lascivius jocabatur. Nam et ego duos ejus filios vidi, quos de episcopo quodam plectibilis lupa pepererat; cujus episcopi nos exprimere nomen omittimus, quia notare quemlibet infamia non gaudemus. Cum igitur petulanti ferae mulier saepe colluderet, ulnis astringeret, amplexibus demulceret, sed et ille nihilominus quaedam libidinis **829** signa

praetenderet atque ad nudam illius carnem pertingere quibusdam gestibus anhelaret, dixit ei cubicularia sua: Permite, si placet, quidquid vult agere, ut liquido pateat quid nititur attentare. Quid plura? permisit, et quod turpe dictu est, cum femina fera concubuit; deinde consuetudo tenuit, et commercium inauditi sceleris inolevit. Quadam vero die dum se comes uxori conjugali more misceret, maimo protinus, tanquam zelotypo concitatus spiritu, super utrumque prosiliit; virum velut rivalem brachiis et acutis unguibus arpaxavit, mordicus apprehendit et irrecuperabiliter laceravit. Sic itaque comes extinctus est. Innocens igitur homo dum fidem thalami servat uxori, dum animal suum quotidianis alit impendiis, nil ab utroque suspicatur adversi, nimirum qui clementiam praebebat officii. Sed, ah scelus! et femina turpiter jus conjugii violat, et bestia in jugulum domini gladium vibrat.

Enimvero nuper allatus est praefato papae, et simul et nobis grandiusculus quidam puer; et si jam, ut dicitur, vicennalis, tamen prorsus elinguis et maimoni forma consimilis, ita ut eodem vocabulo nuncupetur. Unde sinistra posset oriri suspicio, si hujusmodi, non jam dicam ferinus, sed ferale portentum paterna tunc aleretur in domo.

CAPUT XXX. *De ceto.*

Sed dum de turpi infidelitate mulieris eloquimur, cetus etiam ille marinus nobis in memoriam revocatur qui nimirum super enorme corpus sabulum portat, ac terga sua super undas

elevat, ut tanquam insula fluctus marinos excedat. Hanc igitur incunctanter insulam esse credentes remiges applicant, paxillos figunt, navim sistunt, focos instruunt, sed bellua mox ut ignis sentit ardorem, illico mergitur in profundum et navem simul ac nautas vorat ferale naufragium. Nam et Gerardus, noster videlicet monachus, retulit in Normandiae littoribus captam se vidisse balaenam, de cujus linguae carnibus quatuordecim sagmarii sunt non leviter onerati. Sed ut ad aliud redeam unde digressus sum, quid mirum, si fidem in bellua nauta non reperit, quam et vir **830** in uxore propria non invenit? Quid mirum, si bestia muta insulam mentita procellis immergitur, cum et mulier violata fide conjugii et ferinis amplexibus exponatur? Quid enim tam nostrum, et tam proprii juris in hoc mundo, cui varii casus possit deesse suspicio?

Nostris quippe temporibus audiavi contigisse quod narro. Piscator quidam parvulum in lembi sui prora filium suum posuit, ac in fluenta progrediens congrum prolixae magnitudinis cepit. Laetus itaque praedam projecit in navim, ita ut caput ejus contra puerum verteret, puer autem e regione sederet. Sed cum piscator intentus remigio redire contenderet, et alacris de prosperae fortunae successu sollicitudinem non haberet, pavefactus puer in piscis aspectu lugubris exclamavit: Ita me respicit, jam me bestia devorabit. Cui pater alludens: Tu, inquit, cum devorabis, non ipse te. Cumque puer idipsum secundo repeteret, sed ejus verba pater ineptias deputaret, tandem piscis sublatus in aerem puerum violenter impetiit, eumque repente corripiens aquis se cum rapina sua raptor immersit ac neuter ultra comparuit.

CAPUT XXXI. *Brevis opusculi conclusio.*

Ecce, fratres mei, quae est in hoc mundo tam segura possessio, in quam nos tuto projicere; quidnam juris est nostri, quod non debeamus tanquam rotam volubilem deputare. Hanc rotam Salomon docet esse cavendam, et Creatoris semper adesse debere memoriam. Qui cum diceret: «Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis tuae;» paulo post addidit: «et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam, unde erat (**Eccli. XV**).» Caveamus igitur in qualibet instabili possessione confidere, vel fallacis insulae sabulo tanquam imperiti remiges applicare. Adeamus igitur Christum, tutissimum videlicet navigantibus portum, et de marino discrimine liberati, fide prorsus ac certae quietis aufugium illum tantummodo personet lingua loquentium, qui disponit et ordinat naturalia jura mutorum, ut in omnibus creaturis sola praedicetur virtus ac potentia Creatoris.

Sit nomen Domini benedictum.